

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آمارنامه

مصرف فرآورده‌های نفتی انرژی زا - ۱۳۸۷

به کوشش: حسین آقایان

آمارنامه

مصرف فرآورده های نفتی انرژی زا-۱۳۸۷

- ناشر: انتشارات روابط عمومی شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران
- نام کتاب: آمارنامه مصرف فرآورده های نفتی انرژی زا-۱۳۸۷
- گردآورنده: حسین آقایان، معاون مدیر در تامین فرآورده های نفتی
- طراحی نقشه استان ها: هدایت امیری
- چاپ نخست: پاییز ۱۳۸۸
- طراحی گرافیک: کارگاه هفت اورنگ
- استفاده از آمار با ذکر منبع مجاز است.

بسمه تعالی

مقدمه

افزایش بی رویه و سرسام آور مصرف فرآورده های نفتی که از سال ۱۳۵۳ با وقوع شوک اول نفتی آغاز گردیده بود در دهه ۱۳۸۰ به اوج خود رسید و به یکی از مشکلات اساسی کشور تبدیل شد. بطوریکه کنترل رشد روز افزون مصرف فرآورده های نفتی یکی از دغدغه های اصلی دولت و برنامه ریزان کشور بوده است. اگرچه در این زمینه سیاست گذارهای متعددی برای کاهش مصرف صورت گرفته، با این حال هنوز مصرف بی رویه فرآورده های نفتی یکی از چالشهای اساسی اقتصاد کشور به شمار می رود. عرضه بنزین موتور با کارت هوشمند سوخت، نوسازی ناوگان حمل و نقل، از رده خارج نمودن خودروهای فرسوده، توسعه جایگاههای C.N.G، اطلاع رسانی برای بالا بردن سطح آگاهی مردم، ترویج فرهنگ صرفه جویی مصرف سوخت، توسعه شبکه گازرسانی و... از جمله اقداماتی بوده است که تا حدودی توانسته رشد مصرف فرآورده های نفتی را مهار نماید. با این همه تأسیس به نقطه مطلوب راه درازی در پیش است.

منطقی نمودن قیمت حامل های انرژی و استفاده مطلوب از منابع نفتی در جهت توسعه زیرساخت های اقتصادی به ویژه در شرایط کنونی که ایجاد تحول بنیادی در ساختار اقتصادی کشور از طریق به بند نمودن یارانه ها در دستور کار دولت می باشد از اهمیت دوچندان برخوردار است.

شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران با داشتن بالغ بر ۱۰ میلیارد لیتر ظرفیت ذخیره سازی و بهره مندی از ۱۰ هزار دستگاه نفتکش، ۳۴۰۰ دستگاه مخزن دار راه آهن، ۱۴۰۰۰ کیلومتر خطوط لوله انتقال فرآورده و چندین فرزند کشتی و طیف سنگین و دثوار تانکر، ذخیره سازی و توزیع روزانه حدود ۲۴۰ میلیون لیتر سوخت در بخش های مختلف مصرف اعم از حمل و نقل، نیروگاهها، صنعت، کشاورزی، حرارتی و... را بر عهده دارد. علاوه بر این، شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران در چهار چوب سند چشم انداز کشور و در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی طی سال های اخیر فعالیت های چشمگیری در رابطه با واگذاری کارها به بخش خصوصی، توسعه باکرینگ، سوآپ و صادرات فرآورده های مازاد داشته است و پیش بینی می گردد با برنامه ریزی انجام شده جایگاه شایسته ای را در منطقه به خود اختصاص دهد.

این شرکت به منظور اطلاع رسانی و ارایه تصویری روشن از وضعیت تولید مصرف، واردات، یارانه ها و... هر ساله کتاب آمارنامه مصرف فرآورده های نفتی انرژی زا را تهیه و تنظیم می نماید تا بدین طریق مسئولان و

برنامه ریزان کشور را جهت تصمیم‌گیری در زمینه‌های مختلف مرتبط با حامل‌های ارزشی یاری نماید. اینجانب ضمن تشکر از کلیه همکاران که در تهیه و تنظیم این کتاب تلاش نموده‌اند آرزو مندم سال آینده با منطقی نمودن قیمت حامل‌های ارزشی و به‌دفعه نمودن یارانه‌ها، شاهد تحول بنیادین در اقتصاد کشور باشیم.

ومن التوفیق

فرید حامری

مدیر عامل

مصرف فرآورده های نفتی انرژی زا در سال ۱۳۸۷

مصرف فرآورده های نفتی انرژی زا شامل بنزین موتور، نفت سفید، نفتگاز، نفتکوره، گازمایع و سوخت های هوایی در سال ۱۳۸۷ جمعا به سطح ۸۷/۶ میلیارد لیتر (۲۳۹ میلیون لیتر در روز) رسید که نسبت به سال قبل ۲/۵ درصد رشد داشت. علت اصلی افزایش مصرف این فرآورده ها عمدتا به علت افزایش مصرف بنزین موتور، نفتگاز و نفتکوره بوده است. این میزان مصرف حدود ۳۸ درصد انرژی مصرفی کل کشور بوده است. از مجموع مصرف فرآورده های نفتی انرژی زا نفتگاز با سهم ۳۸/۷ درصد (۳۳/۸ میلیارد لیتر)، بنزین موتور با سهم ۲۸ درصد (۲۴/۵ میلیارد لیتر)، نفتکوره با سهم ۱۹/۷ درصد (۱۷/۲ میلیارد لیتر)، نفت سفید با سهم ۷/۷ درصد (۶/۷ میلیارد لیتر)، گازمایع با سهم ۴/۵ درصد (۴ میلیارد لیتر) و سوخت های هوایی با سهم ۱/۵ درصد (۱/۳ میلیارد لیتر) به ترتیب رتبه اول تا ششم را به خود اختصاص داده اند.

مجموع یارانه پنج فرآورده عمده جمعا به سطح ۴۳۹،۰۱۸ میلیارد ریال (معادل ۴۷/۲ میلیارد دلار) رسید که در مقایسه با سال قبل ۱۸/۸ درصد رشد داشته است. افزایش چشمگیر رشد یارانه ها در سال ۱۳۸۷ مربوط به افزایش بی سابقه قیمت نفت خام و در نتیجه افزایش بهای فرآورده های نفتی بوده است. از این میزان یارانه، ۲۴ درصد سهم بنزین موتور، ۹/۷ درصد سهم نفت سفید، ۴۷/۸ درصد سهم نفتگاز، ۱۵/۳ درصد سهم نفتکوره و ۳/۲ درصد سهم گازمایع بوده است.

نکته حایز اهمیت اینکه تقریبا نیمی از یارانه پرداختی به سوخت های مایع، به نفتگاز اختصاص یافته است که این امر ناشی از قیمت بسیار پایین این فرآورده و مصرف بالای آن میباشد که ضروری است نسبت به کاهش یارانه این فرآورده (منطقی نمودن قیمت آن) با اولویت ویژه اقدام گردد.

مصرف بنزین موتور

مصرف بنزین موتور در سال ۱۳۸۷ به ۶۷ میلیون لیتر (۶۵/۴ میلیون لیتر بنزین معمولی و ۱/۶ میلیون لیتر بنزین سوپر) در روز رسید، که نسبت به سال قبل ۳/۷ درصد رشد داشته است. با توجه به سهمیه بندی بنزین موتور و عرضه آن با کارت هوشمند سوخت، رشد مصرف این فرآورده در سال ۱۳۸۷ به عواملی از قبیل افزایش تعداد خودروها، افزایش زمان توقف در ترافیک و عادی شدن روند مصرف پس از سهمیه بندی مربوط بوده است. متوسط مصرف روزانه هر خودرو با احتساب مصرف هر ۳/۵ موتور سیکلت معادل یک خودرو در این سال حدود ۵/۸ لیتر بوده است. همچنین در این سال سرانه مصرف بنزین موتور به ازاء هر نفر به سطح ۳۴۲ لیتر رسید.

واردات بنزین موتور

واردات بنزین موتور که در سال ۱۳۸۶ به لحاظ سهمیه بندی روبه کاهش نهاده بود، در سال ۱۳۸۷ به لحاظ افزایش مصرف این فرآورده مجدداً روبه فزونی نهاد و واردات آن از ۱۹ میلیون لیتر در روز در سال ۱۳۸۶ به سطح ۲۰/۶ میلیون لیتر در سال ۱۳۸۷ رسید، که از رشدی برابر ۸/۴ درصد برخوردار گردید. از این میزان حدود ۱/۱۶ میلیون لیتر آن از بنادر شمالی (نوشهر و نکا) و مابقی از بنادر جنوبی (بندرعباس و ماهشهر) وارد گردیده است. همچنین در این سال بالغ بر ۷/۵ میلیارد لیتر بنزین موتور به ارزش تقریبی ۴/۲ میلیارد دلار وارد کشور گردید که بدین ترتیب حدود ۳۰/۷ درصد بنزین موتور مورد نیاز کشور از طریق واردات تامین گردیده است.

یارانه بنزین موتور

میزان یارانه بنزین موتور در سال ۱۳۸۷ بالغ بر ۱۰۵،۳۲۱ میلیارد ریال (معادل ۱۱/۳ میلیارد دلار) گردید که نسبت به سال گذشته ۶/۶ درصد رشد داشت. این میزان یارانه ۲۴ درصد کل یارانه پنج فرآورده عمده می باشد. سرانه یارانه بنزین موتور به ازاء هر نفر در این سال به ۱۳۸۱ هزار ریال رسید. همچنین در این سال سرانه یارانه بابت هر دستگاه خودرو معادل ۹،۲۰۰،۰۰۰ ریال بوده است. در بین استان های کشور استان تهران با سهم ۲۲/۶ درصد بیشترین یارانه بنزین موتور را به خود اختصاص داده است.

مصرف نفت سفید

مصرف نفت سفید در سال ۱۳۸۷ به سطح ۱۸/۴ میلیون لیتر در روز رسید که نسبت به سال قبل ۹/۸ درصد کاهش داشت که علت کاهش مصرف این فرآورده توسعه هرچه بیشتر شبکه گازرسانی و همچنین زمستان معتدل سال ۱۳۸۷ بوده است.

در بین استان‌های کشور بیشترین مصرف نفت سفید به ترتیب به استان‌های آذربایجان غربی، خراسان رضوی و کردستان اختصاص داشته است. نفت سفید در بخش‌های مختلفی از قبیل صنایع، ارتش، اصناف، خانگی و ادارات به مصرف می‌رسد که در این سال ۹۱ درصد آن در بخش خانگی و مابقی در سایر بخش‌ها به مصرف رسید.

یارانه نفت سفید

در سال ۱۳۸۷ یارانه اختصاص یافته به نفت سفید بالغ بر ۴۲،۴۴۰ میلیارد ریال (معادل ۴/۶ میلیارد دلار) بود که این میزان یارانه ۹/۷ درصد یارانه پنج فرآورده عمده را شامل می‌شود. در بین استان‌های کشور بیشترین میزان یارانه نفت سفید به ترتیب به استان‌های آذربایجان غربی، خراسان رضوی و کردستان اختصاص یافته است.

مصرف نفتگاز

مصرف نفتگاز در سال ۱۳۸۷ به میزان ۹۲/۵ میلیون لیتر در روز رسید که نسبت به سال قبل ۳/۱ درصد رشد داشت. دلیل اصلی افزایش مصرف این فرآورده تحویل نفتگاز بیشتر به نیروگاه‌ها و افزایش پروژه‌های عمرانی بوده است. در بین استان‌های کشور بیشترین مصرف به استان تهران با سهم ۱۰/۶ درصد تعلق داشته است.

نفتگاز به لحاظ داشتن قابلیت مصرف در بخش‌های مختلف، دارای تنوع مصرف بیشتری نسبت به سایر فرآورده‌های دیگر می‌باشد. در این سال ۵۴ درصد نفتگاز در بخش حمل و نقل، ۱۳ درصد در بخش کشاورزی، ۱۳ درصد در بخش نیروگاهی، ۱۰ درصد در صنایع و بقیه در سایر بخش‌ها به مصرف رسیده است.

واردات نفتگاز

در سال ۱۳۸۷ میزان واردات نفتگاز با احتساب برداشت روزانه ۲/۴۷ میلیون لیتر HEAVY-END از مجتمع های پتروشیمی به سطح ۱۰/۱۱ میلیون لیتر در روز رسید که نسبت به سال گذشته ۲۵/۶ درصد رشد داشته است. از این میزان ۱/۰۶ میلیون لیتر از بنادر نوشهر و نکا و مابقی از بندر جنوبی وارد گردیده است در این سال جمعا ۳/۷ میلیارد لیتر نفتگاز وارد کشور شد که معادل با ۱۱/۴ درصد از مصرف کل کشور بوده است.

یارانه نفتگاز

در سال ۱۳۸۷ میزان یارانه اختصاص یافته به نفتگاز بالغ بر ۲۰۹،۹۵۸ میلیارد ریال (معادل ۲۲/۶ میلیارد دلار) بوده است که نسبت به سال قبل رشدی معادل ۲۵/۵ درصد داشته است. این مبلغ برابر با ۴۷/۸ درصد از کل یارانه اختصاص داده شده به پنج فرآورده عمده می باشد. مبلغ هنگفتی که به عنوان یارانه به فرآورده نفتگاز اختصاص داده شده به علت عرضه این فرآورده باقیمت بسیار پایین می باشد که همین امر مصرف بی رویه این فرآورده در بخش های مختلف اقتصادی را در پی داشته و مانع از شکل گیری الگوی صحیح مصرف نفتگاز گردیده است. کاهش یارانه این فرآورده و یا به عبارت دیگر منطقی نمودن قیمت نفتگاز گامی اساسی در خصوص مصرف بهینه این فرآورده خواهد بود.

در این سال سرانه یارانه نفتگاز به ازای هر نفر ۲،۹۳۵ هزار ریال بوده است و در بین استان های کشور سه استان تهران، اصفهان و خوزستان به ترتیب با سهم ۱۰/۶، ۹/۳ و ۶/۶ درصد بیشترین میزان یارانه نفتگاز را به خود اختصاص داده اند.

مصرف نفتکوره

نفتکوره برخلاف نفتگاز از تنوع چندانی در بخش های مختلف مصرف برخوردار نبوده و عمدتاً در نیروگاه ها و کارخانجات به مصرف می رسد. مصرف این فرآورده در سال ۱۳۸۷ به سطح ۴۷/۲ میلیون لیتر در روز رسید که نسبت به سال قبل ۴/۲ درصد رشد داشته است. علت اصلی این امر افزایش مصرف نفتکوره در نیروگاه ها بوده است. در سال ۱۳۸۷ حدود ۵۱ درصد نفتکوره

عرضه شده در بخش نیروگاهی و مابقی در سایر بخش ها به مصرف رسیده است. در بین استان های کشور سه استان اصفهان، قزوین و تهران به ترتیب با ۱۹/۱، ۸ و ۷/۲ درصد بیشترین میزان مصرف را داشته اند.

یارانه نفتکوره

در سال ۱۳۸۷ مبلغ ۶۷،۳۴۹ میلیارد ریال (۷/۲ میلیارد دلار) یارانه بابت عرضه نفتکوره پرداخت شده است که از این میزان بالغ بر ۵۱ درصد آن به نیروگاه ها اختصاص یافته است. قیمت پایین نفتکوره باعث استفاده صاحبان کارخانجات از ماشین آلات فرسوده و انرژی بر گردیده و در نتیجه رغبتی جهت بهینه سازی مصرف نفتکوره وجود ندارد.

مصرف سوخت نیروگاه ها

الف: نفتگاز

در سال ۱۳۸۷ حدود ۴/۲ میلیارد لیتر نفتگاز (۱۱/۶ میلیون لیتر در روز) معادل ۱۳ درصد نفتگاز عرضه شده در نیروگاه ها به مصرف رسید که نسبت به سال گذشته حدود ۵ درصد کاهش داشته است. علت اصلی کاهش مصرف نفتگاز نیروگاه ها در این سال به لحاظ تحویل گاز طبیعی بیشتر به نیروگاه ها بوده است. با توجه به اینکه هر ساله تعدادی نیروگاه جدید که سوخت دوم آنها نفتگاز می باشد به بهره برداری می رسد. بنابراین تامین نفتگاز مورد نیاز آنها خصوصا در چهار ماهه پایانی سال یکی از تنگناهای سوخت رسانی در سال های آتی خواهد بود.

ب: نفتکوره

در سال ۱۳۸۷ حدود ۸/۹ میلیارد لیتر نفتکوره (۲۴/۲ میلیون لیتر در روز) معادل ۵۱ درصد نفتکوره عرضه شده به مصرف نیروگاه ها رسید که نسبت به سال گذشته ۴/۳ درصد رشد داشت. علت اصلی افزایش مصرف این فرآورده استفاده بیشتر از نیروگاه های بخاری به جای نیروگاه های برق آبی به لحاظ کاهش نزولات آسمانی جهت تامین برق کشور بوده است.

ج: گاز طبیعی

در سال ۱۳۸۷ روزانه به طور متوسط ۱۱۳ میلیون مترمکعب گاز طبیعی در نیروگاه ها به مصرف رسید که این میزان مصرف ۳۱ درصد مصرف گاز طبیعی کل کشور را شامل می شود.

یارانه سوخت مایع نیروگاه ها

در سال ۱۳۸۷ یارانه اختصاص یافته به نیروگاه ها به شرح زیر بوده است:

یارانه	یارانه	میزان مصرف	
(میلیون دلار)	(میلیارد ریال)	(میلیارد لیتر)	
۳۱۹۰	۲۹,۶۷۲	۴/۲	الف: نفتگاز
۴۱۳۰	۳۸,۴۰۶	۸/۹	ب: نفتکوره
۷۳۲۰	۶۸,۰۷۸	۱۳/۱	جمع:

بانکرینگ

داشتن سواحل طولانی در خلیج فارس از یک سو و تولید نفتکوره به میزان کافی از سوی دیگر و همچنین تردد تعداد زیاد کشتی از آبراه تنگه هرمز فرصت لازم جهت توسعه صنعت بانکرینگ را طی سال های متمادی فراهم نموده بود که به دلیل عدم شفافیت در فعالیت های اقتصادی و غفلت از این امر مهم، صنعت بانکرینگ در سال های گذشته توسعه چندانی نیافت. خوشبختانه طی سال های اخیر با فعال شدن بخش خصوصی در این زمینه، صنعت بانکرینگ به شکل چشمگیری توسعه یافت به طوری که میزان بانکرینگ نفتکوره از ۳۹۲ هزار تن در سال ۸۳ به سطح ۲/۱ میلیون تن در سال ۸۷ رسید، که پیش بینی می گردد با گسترش بانکرینگ به مناطق عسلویه، قشم، چابهار و ماهشهر شاهد افزایش بیش از پیش آن در سال ۸۸ باشیم.